U 91/2018 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta neuvoston päätökseksi Euroopan unionin liittymisestä alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin toimesta sen liityttyä alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan *(Euroopan unionin liittyminen Geneven asiakirjaan)*

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle edellä mainitut komission 27 heinäkuuta 2018 antamat ehdotukset sekä niitä koskeva muistio.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2018

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

Hallitussihteeri Paula Laine-Nordström

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTE-RIÖ | MUISTIO | EU/2018/1436 EU/2018/1437

21.9.2018

EUROOPAN KOMISSION EHDOTUS NEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI EUROOPAN UNIONIN LIITTYMISESTÄ ALKUPERÄNIMITYKSISTÄ JA MAANTIETEELLISISTÄ MERKINNÖISTÄ TEHDYN LISSABONIN SOPIMUKSEN GENEVEN ASIAKIRJAAN SEKÄ EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI UNIONIN TOIMESTA SEN LIITYTTYÄ ALKUPERÄNIMITYKSISTÄ JA MAANTIETEELLISISTÄ MERKINNÖISTÄ TEHDYN LISSABONIN SOPIMUKSEN GENEVEN ASIAKIRJAAN

1 Ehdotuksen tausta ja tavoite

Vuonna 1958 tehty Lissabonin sopimus alkuperänimitysten suojasta ja niiden kansainvälisestä rekisteröinnistä on Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) hallinnoima sopimus. Se on avoin teollisoikeuden suojelemista koskevan Pariisin yleissopimuksen osapuolille. Sen sopimuspuolten on suojattava alueillaan toisten sopimuspuolten tuotteiden alkuperänimitykset, jotka on hyväksytty ja suojattu sellaisina alkuperämaassa ja rekisteröity WIPO:n kansainvälisessä toimistossa, jollei sopimuspuoli ilmoita yhden vuoden kuluessa rekisteröinti-ilmoituksesta, ettei se voi taata suojaa.

Unionin jäsenvaltioista seitsemän on Lissabonin sopimuksen sopimuspuolia: Bulgaria (vuodesta 1975), Tšekki (vuodesta 1993), Slovakia (vuodesta 1993), Ranska (vuodesta 1966), Unkari (vuodesta 1967), Italia (vuodesta 1968) ja Portugali (vuodesta 1966). Kolme unionin jäsenvaltiota on allekirjoittanut sopimuksen, muttei ole ratifioinut sitä (Kreikka, Romania ja Espanja). Unioni ei ole Lissabonin sopimuksen sopimuspuoli, koska sen jäsenvaltioina voi olla vain valtioita.

Neuvosto hyväksyi 7. toukokuuta 2015 päätöksen, jolla annettiin komissiolle lupa osallistua Genevessä 11.–21. toukokuuta 2015 pidettyyn diplomaattikonferenssiin, jossa hyväksyttiin alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirja, jäljempänä ’Geneven asiakirja’, 20. toukokuuta 2015. Kyseinen päätös korvattiin luvan antamisesta aloittaa neuvottelut alkuperänimityksiä ja maantieteellisiä merkintöjä koskevasta tarkistetusta Lissabonin sopimuksesta 5 päivänä maaliskuuta 2018 annetulla neuvoston päätöksellä (EU) 2018/416 Euroopan unionin tuomioistuimen 25. lokakuuta 2017 asiassa C-389/15 antaman tuomion huomioon ottamiseksi.

Geneven asiakirjalla laajennetaan Lissabonin sopimuksen soveltamisala alkuperänimityksistä kaikkiin maantieteellisiin merkintöihin. Se on yhteensopiva WTO:n teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen (TRIPS-sopimuksen) kanssa ja on maataloustuotteiden maantieteellisiä merkintöjä koskevan unionin lainsäädännön mukainen, ja siinä sallitaan kansainvälisten järjestöjen (kuten Euroopan unionin) tulla sopimuspuoliksi.

Ehdotuksella neuvoston päätökseksi Euroopan unionin liittymisestä alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan komissio pyytää neuvostolta valtuutusta, jonka nojalla Euroopan unioni voi liittyä Geneven asiakirjaan. Liittymällä Geneven asiakirjaan EU:n tavoitteena on, että maaseudun toimijat voivat helpommin suojata paikallisella tasolla arvokkaat tuotteensa globaalilla tasolla ja näin olla vastapainona tavanomaiselle maailmanlaajuiselle suuntaukselle, jossa kulutushyödykkeet muuttuvat toistensa kaltaisiksi ja maataloustuotteiden hintoihin kohdistuu alentamispaineita.

Ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin toimesta sen liityttyä alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan tarkoituksena on varmistaa oikeudellinen kehys, jotta unioni voi osallistua tehokkaasti WIPOn Lissabonin liittoon, kun Euroopan unionista on tullut Geneven asiakirjan osapuoli.

2 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Ehdotuksilla mahdollistettaisiin Euroopan unionin liittyminen Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan sekä muutettaisiin Euroopan unionin maantieteellisiä merkintöjä koskeva oikeudellinen kehys Geneven asiakirjaan liittymistä edellyttävällä tavalla.

Ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin liittymisestä alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan

Ehdotettavan päätöksen *1 artiklan* mukaan hyväksyttäisiin unionin puolesta Euroopan unionin liittyminen alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan, jäljempänä ’Geneven asiakirja’. Geneven asiakirjan teksti on päätöksen liitteenä.

Ehdotettavan päätöksen *2 artiklan* mukaan neuvoston puheenjohtaja nimeää henkilön, jolla on valtuudet tallettaa Euroopan unionin puolesta Geneven asiakirjan 28 artiklan 2 kappaleen ii alakohdassa tarkoitettu liittymiskirja osoitukseksi siitä, että Euroopan unioni suostuu sitoutumaan Geneven asiakirjaan.

Ehdotettavan päätöksen *3 artiklan* mukaan komission olisi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 1 kohdan mukaisesti edustettava unionia erityisliitossa. Komissio tekisi kaikki Geneven asiakirjan nojalla tarvittavat ilmoitukset unionin puolesta. Komissio olisi myös Geneven asiakirjan 3 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen, joka olisi vastuussa Geneven asiakirjan hallinnoinnista unionin alueella ja viestinnästä Maailman henkisen omaisuuden järjestön kansainvälisen toimiston kanssa sekä Geneven asiakirjan että Lissabonin sopimusta ja Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaa koskevien yhteisten täytäntöönpanomääräysten nojalla.

Ehdotettavan päätöksen *4 artiklassa* säädettäisiin liittymiskirjaan liitettävistä ilmoituksista. Tällaisia olisi Geneven asiakirjan 29 artiklan 4 kohdan mukainen täsmennys, että Geneven asiakirjan 15 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua määräaikaa ja mainitun asiakirjan 17 artiklassa tarkoitettuja ajanjaksoja jatkettaisiin yhdellä vuodella täytäntöönpanomääräyksissä tältä osin täsmennettyjä menettelyjä noudattaen.

Lisäksi täytäntöönpanomääräysten 5 säännön 3 kohdan a alakohdan mukaan Maailman henkisen omaisuuden järjestön pääjohtajalle osoitetussa liittymiskirjaan liitetyssä ilmoituksessa olisi täsmennettävä vaatimus, jonka mukaan rekisteröidyn alkuperänimityksen tai maantieteellisen merkinnän suojaamista unionin alueella koskevaan hakemukseen on yhteisten täytäntöönpanomääräysten 5 säännön 2 kohdassa esitetyn pakollisen sisällön lisäksi mainittava tiedot tavaran laadusta tai ominaisuuksista ja sen yhteydestä maantieteellisen tuotantoalueen maantieteelliseen ympäristöön, kun kyseessä on alkuperänimitys, tai tiedot tavaran laadusta, maineesta tai muusta ominaisuudesta sekä sen yhteydestä maantieteelliseen alkuperäalueeseen, kun kyseessä on maantieteellinen merkintä.

Ehdotetun päätöksen *5 artiklassa* säädettäisiin päätöksen voimaantulosta.

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin toimesta sen liityttyä alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan

Ehdotus liittyy edellä kuvattuun ehdotukseen neuvoston päätökseksi. Ehdotuksen tarkoituksena on varmistaa oikeudellinen kehys, jotta unioni voi osallistua tehokkaasti WIPOn Lissabonin liittoon sen jälkeen, kun Euroopan unionista on tullut Geneven asiakirjan sopimuspuoli.

Geneven asiakirjan *9 artiklassa* määrätään jokaisen sopimuspuolen velvollisuudesta suojata rekisteröidyt alkuperänimitykset ja maantieteelliset merkinnät alueellaan oikeusjärjestyksensä ja -käytäntönsä puitteissa mutta tämän asiakirjan ehtojen mukaisesti, ellei sen alueella mahdollisesti voimaan tulevasta kieltäytymisestä, alkuperämaana olevan sopimuspuolen tekemästä luopumisesta, mitätöimisestä tai peruuttamisesta muuta johdu. Geneven asiakirjan 6 artiklan 5 kohdan a alakohdan mukaan rekisteröity alkuperänimitys tai maantieteellinen merkintä on suojattava kansainvälisen rekisteröinnin päivämäärästä alkaen jokaisessa sopimuspuolessa, joka ei ole kieltäytynyt hyväksymästä suojaa 15 artiklan mukaisesti tai joka on lähettänyt Maailman henkisen omaisuuden järjestön kansainväliselle toimistolle ilmoituksen suojan myöntämisestä 18 artiklan mukaisesti. Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaa koskevien yhteisten täytäntöönpanomääräysten, jäljempänä ’täytäntöönpanomääräykset’, 9 säännön 1 kohdan b alakohdan mukaan kieltäytymisestä on ilmoitettava yhden vuoden kuluessa siitä, kun kansainvälistä rekisteröintiä koskeva ilmoitus on vastaanotettu 6 artiklan 4 kohdan mukaisesti. Kun kyseessä on 29 artiklan 4 kohta, kyseistä määräaikaa voidaan jatkaa yhdellä vuodella.

Jos unionista tulee Geneven asiakirjan sopimuspuoli, sen olisi edellä kerrottu huomioon ottaen toimitettava EU:n maantieteellisten merkintöjen rekisteristä saatava luettelo EU:n maantieteellisistä merkinnöistä (sovittava EU:n jäsenvaltioiden kanssa), joille haetaan suojaa Lissabonin järjestelmässä. Luettelo olisi laadittava tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa noudattaen vakiintuneita käytäntöä ja menetelmää, joita EU on käyttänyt tehdessään eräitä kahdenvälisiä kansainvälisiä sopimuksia maantieteellisistä merkinnöistä (ottaen huomioon tuotannon ja viennin arvo, muihin sopimuksiin perustuva suoja, nykyinen tai mahdollinen väärinkäyttö asianomaisissa kolmansissa maissa, sekä jäsenvaltioiden välinen tasapaino) ottaen huomioon niiden maantieteellisten merkintöjen soveltamisala, jotka Lissabonin järjestelmän jäseninä olevat kolmannet maat ovat rekisteröineet. Kun unioni on liittynyt Lissabonin liittoon, unionissa vastaisuudessa suojattavien ja rekisteröitävien maantieteellisten merkintöjen kansainvälistä rekisteröintiä koskevat hakemukset voidaan tehdä komission aloitteesta taikka jäsenvaltion tai tuottajaryhmän pyynnöstä.

Olisi otettava käyttöön asianmukaiset menettelyt, jotta komissio voi arvioida sopimuspuolina olevista kolmansista maista peräisin olevia alkuperänimityksiä ja maantieteellisiä merkintöjä, jotka on kirjattu kansainväliseen rekisteriin, sekä tähän liittyvä vastaväitemenettely, ottaen huomioon Geneven asiakirjan erityispiirteet.

Unioni panee sopimuspuolina olevista kolmansista maista peräisin olevat alkuperänimitykset ja maantieteelliset merkinnät, jotka on rekisteröity kansainväliseen rekisteriin, täytäntöön Geneven asiakirjan III luvun mukaisesti.

Geneven asiakirjan *14 artiklan* mukaan jokaisen sopimuspuolen on tarjottava tehokkaat oikeussuojakeinot, jotka koskevat rekisteröityjen alkuperänimitysten ja maantieteellisten merkintöjen suojaamista, ja säädettävä, että sen oikeusjärjestelmän ja -käytännön alainen viranomainen tai mikä tahansa sen intressitaho, olipa se luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö taikka julkinen tai yksityinen, voi aloittaa oikeudelliset menettelyt niiden suojaamiseksi. Aiempien tavaramerkkien ja kansainväliseen rekisteriin kirjattujen alkuperänimitysten ja maantieteellisten

merkintöjen rinnakkaisolon olisi oltava mahdollista, jos 21 päivänä marraskuuta 2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1151/2012 15 artiklan toisessa kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät soveltuvin osin.

Ehdotetun asetuksen *1 artiklan* mukaan asetuksessa vahvistettaisiin säännöt, jotka koskevat unionin oikeuksien ja velvollisuuksien täytäntöönpanoa sen liityttyä Geneven asiakirjaan.

Ehdotetun asetuksen *2 artikla* koskee EU:ssa voimassa olevien maantieteellisten merkintöjen kansainvälistä rekisteröimistä unionin Geneven asiakirjaan liittymisen yhteydessä. Sen ensimmäisen alakohdan mukaan komissio jättää WIPO:n kansainväliselle toimistolle hakemukset, jotka koskevat unionin lainsäädännön nojalla suojattujen ja rekisteröityjen, unionista peräisin oleviin tuotteisiin liittyvien maantieteellisten merkintöjen kansainvälistä rekisteröintiä Geneven asiakirjan 5 artiklan 1 ja 2 kohdan nojalla. Toisen alakohdan mukaan komissio hyväksyy täytäntöönpanosäädöksen, jossa vahvistetaan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettu maantieteellisten merkintöjen luettelo, 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen. Kolmannessa alakohdassa säädetään niistä seikoista, joita komission on toisessa alakohdassa tarkoitetun luettelon vahvistamiseksi erityisesti otettava huomioon. Tällaisia ovat esimerkiksi maantieteellisen merkinnän tuotanto- ja vientiarvo.

Ehdotetun asetuksen *3 artiklassa* säädetään unionin maantieteellisten merkintöjen myöhemmistä kansainvälisistä rekisteröinneistä. Sen ensimmäisen alakohdan mukaan komissio voi unionin liityttyä Geneven asiakirjaan omasta aloitteestaan taikka jäsenvaltion, tuottajaryhmän tai unionissa suojattua ja rekisteröityä maantieteellistä merkintää käyttävän yksittäisen tuottajan pyynnöstä hyväksyä täytäntöönpanosäädöksiä sellaisen hakemuksen jättämiseksi kansainväliselle toimistolle, joka koskee unionin lainsäädännön nojalla suojatun ja rekisteröidyn, unionista peräisin olevaan tuotteeseen liittyvän maantieteellisen merkinnän kansainvälistä rekisteröintiä. Artiklan toisen alakohdan mukaan arvioidessaan, jätetäänkö kansainvälistä rekisteröintiä koskeva hakemus vai ei, komissio ottaa huomioon 2 artiklan kolmannessa alakohdassa esitetyt perusteet. Täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.

Ehdotetun asetuksen *4 artikla* koskee kansainväliseen rekisteriin kirjatun kolmannen maan maantieteellisen merkinnän arviointia. Artiklan 1 kohdan mukaan komissio arvioi kansainvälisen toimiston tiedoksi antaman julkaisun, joka koskee kansainväliseen rekisteriin kirjattua maantieteellistä merkintää ja jonka osalta Geneven asiakirjan 1 artiklan xv alakohdassa määritelty alkuperämaana oleva sopimuspuoli ei ole jäsenvaltio, määritelläkseen, sisältääkö se yhteisissä täytäntöönpanomääräyksissä vahvistetut pakolliset osatekijät sekä kyseisissä täytäntöönpanomääräyksissä määrätyt laatua, mainetta tai ominaisuuksia koskevat tiedot, sekä arvioidakseen, liittyykö julkaiseminen tuotteeseen, jolle on jo myönnetty unionissa maantieteellisen merkinnän suoja. Tällainen arviointi on tehtävä neljän kuukauden kuluessa, ja siihen ei sisällytetä unionin muita erityisiä säännöksiä, jotka liittyvät tuotteiden markkinoille saattamiseen ja erityisesti terveys- ja kasvinsuojeluvaatimuksiin, kaupan pitämisen vaatimuksiin ja elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin, koskevaa arviointia.

Artiklan toisen kohdan mukaan, jos komissio katsoo 1 kohdan mukaisesti tekemänsä arvioinnin perusteella, että kyseisessä kohdassa säädetyt edellytykset vaikuttavat ensi näkemältä täyttyvän, se julkaisee unionissa suojattavaksi ehdotetun maantieteellisen merkinnän yhdessä tuotelajin ja alkuperämaan kanssa Euroopan unionin virallisen lehden C-sarjassa.

Artiklan 3 kohdan mukaan, jos komissio katsoo 1 kohdan mukaisesti tekemänsä arvioinnin perusteella, että kyseisessä kohdassa säädetyt edellytykset eivät täyty, se tekee päätöksen, jolla kieltäydytään hyväksymästä maantieteellisen merkinnän suojaa, 13 artiklan 2 kohdassa tarkoi-

tettua tarkastelumenettelyä noudattaen hyväksyttävällä täytäntöönpanosäädöksellä. Niiden maantieteellisten merkintöjen osalta, jotka eivät kuulu 13 artiklan 1 kohdassa säädettyjen komiteoiden toimivaltaan, komissio tekee päätöksen soveltamatta 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä. Komissio ilmoittaa kansainväliselle toimistolle Geneven asiakirjan 15 artiklan 1 kohdan mukaisesti kieltäytyvänsä hyväksymästä asianomaisen kansainvälisen rekisteröinnin vaikutuksia unionin alueella, yhden vuoden kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut kansainvälistä rekisteröintiä koskevan ilmoituksen Geneven asiakirjan 6 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Ehdotetun asetuksen *5 artiklassa* säädetään kansainväliseen rekisteriin kirjattua kolmannen maan maantieteellistä merkintää koskevasta vastaväitemenettelystä. Sen 1 kohdan mukaan jäsenvaltion tai muun kolmannen maan kuin alkuperämaana olevan sopimuspuolen viranomainen taikka luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jolla on oikeutettu etu ja joka on sijoittautunut unioniin tai muuhun kolmanteen maahan kuin alkuperämaana oleva sopimuspuoli, voi jättää komissiolle kahden kuukauden kuluessa siitä, kun maantieteellisen merkinnän nimi on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti, vastaväitteen jollakin unionin virallisista kielistä. Artiklan 2 kohdassa säädetään niistä väitteistä, joita vastaväitteessä on oltava, jotta se voidaan ottaa tutkittavaksi. Kohdan mukaan tällainen väite voi olla esimerkiksi se, että kansainväliseen rekisteriin kirjatun maantieteellisen merkinnän suojaaminen unionissa loukkaisi aiempaa tavaramerkkioikeutta tai se, että kansainväliseen rekisteriin kirjattu maantieteellinen merkintä liittyy tuotteeseen, jonka osalta EU:ssa ei tällä hetkellä säädetä maantieteellisten merkintöjen suojasta. Koska EU:ssa ei tällä hetkellä säädetä ei-maataloustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta, voisi väitteen näin ollen tehdä sillä perusteella, että kolmannen maan maantieteellinen merkintä koskisi ei-maataloustuotteen maantieteellistä merkintää. Vastaväite voidaan lisäksi ottaa tutkittavaksi vain, jos se on jätetty 1 kohdassa säädetyssä määräajassa. Artiklan 3 kohdan mukaan komissio arvioi 2 kohdassa esitetyt vastaväiteperusteet suhteessa unionin alueeseen tai unionin alueen osaan.

Ehdotetun asetuksen *6 artikla* koskee kansainväliseen rekisteriin kirjattujen kolmannen maan maantieteellisten merkintöjen suojaamista unionissa koskevaa päätöstä. Artiklan 1 kohdan mukaan, jos komissio ei saa yhtään vastaväitettä tai vastaväitettä ei voida ottaa tutkittavaksi, se hylkää vastaanotetut vastaväitteet, joita ei voida ottaa tutkittaviksi, ja tekee päätöksen suojan myöntämisestä maantieteelliselle merkinnälle 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen hyväksyttävällä täytäntöönpanosäädöksellä. Artiklan 2 kohdassa säädetään menettelystä, jota sovelletaan sellaisen vastaväitteen osalta, joka voidaan ottaa tutkittavaksi. Artiklan 3 kohdan mukaan säädetään seikoista, joita maantieteellisen merkinnän suojaan myöntävään päätökseen on sisällyttävä kuten myönnetyn suojan laajuus. Artiklan 4 kohdan mukaan komission on tehtävä ilmoitus siitä, ettei asianomaisen kansainvälisen rekisteröinnin vaikutuksia hyväksytä unionin alueella yhden vuoden kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut kansainvälistä rekisteröintiä koskevan ilmoituksen Geneven asiakirjan 6 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Ehdotetun asetuksen *7 artikla* koskee maantieteellisten merkintöjen käyttöä. Sen 1 kohdan mukaan komission 6 artiklan perusteella hyväksymiä täytäntöönpanosäädöksiä sovelletaan rajoittamatta tuotteiden markkinoille saattamista ja erityisesti maatalouden yhteistä markkinajärjestelyä, terveys- ja kasvinsuojelutoimia tai elintarvikkeiden merkitsemistä koskevien unionin muiden erityissäännösten soveltamista. Komissio ilmoittaa kansainväliselle toimistolle kyseisistä käyttöedellytyksistä liittymisen yhteydessä. Artiklan 2 kohdan mukaan jollei 1 kohdasta muuta johdu, mikä tahansa toimija, joka pitää kaupan tuotetta kansainvälisen rekisteröinnin mukaisesti, saa käyttää tämän asetuksen nojalla suojattuja maantieteellisiä merkintöjä.

Ehdotetun asetuksen *8 artikla* koskee kansainväliseen rekisteriin kirjatun kolmannen maan maantieteellisen merkinnän peruuttamista. Siinä säädetään tilanteista, joissa komissio voi omasta aloitteestaan tai jäsenvaltion, kolmannen maan taikka luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön, jolla on asiassa oikeutettu etu, asianmukaisesti perustellusta pyynnöstä hyväksyä täytäntöönpanosäännöksiä, joilla peruutetaan kansainväliseen rekisteriin kirjatun maantieteellisen merkinnän suoja unionissa. Tällainen tilanne on esimerkiksi se, että maantieteellisellä merkinnällä ei ole enää suojaa alkuperämaana olevassa kolmannessa maassa tai se, että maantieteellinen merkintä ei ole enää rekisteröitynä kansainväliseen rekisteriin. Artiklan toisen alakohdan mukaan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetut täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen. Artiklan kolmannen alakohdan mukaan komissio ilmoittaa viipymättä kansainväliselle toimistolle ensimmäisen alakohdan mukaisesti peruutetun maantieteellisen merkinnän kansainvälisen rekisteröinnin vaikutusten mitätöinnistä unionin alueella.

Ehdotetun asetuksen *9 artikla* koskee suhdetta tavaramerkkeihin. Artiklan 1 kohdan mukaan maantieteellisen merkinnän suojaaminen ei vaikuta sellaisten aiempien tavaramerkkien voimassaoloon, joita on haettu tai jotka on rekisteröity vilpittömässä mielessä taikka jotka on hankittu vilpittömässä mielessä tapahtuneen käytön kautta unionin alueella. Artiklan 2 kohdan mukaan kansainväliseen rekisteriin kirjattua maantieteellistä merkintää ei suojata unionin alueella, jos kyseisen maantieteellisen merkinnän suojaaminen unionin alueella saattaisi johtaa kuluttajaa harhaan tuotteen tunnistamisessa tavaramerkin maineen, tunnettavuuden ja käytössäoloajan pituuden vuoksi. Artiklan 3 kohdan mukaan rajoittamatta 2 kohdan soveltamista aiempaa tavaramerkkiä, jota on haettu tai joka on rekisteröity vilpittömässä mielessä unionin alueella tai joka on hankittu vilpittömässä mielessä tapahtuneen käytön kautta ja jonka käyttö olisi maantieteellisen merkinnän suojan vastaista, voidaan edelleen käyttää ja se voidaan uusia asianomaisen tuotteen osalta maantieteellisen merkinnän suojaamisesta huolimatta, jos Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2017/1001 säädettyjä tavaramerkin mitättömyys- tai menettämisperusteita ei ole olemassa. Tällöin maantieteellisen merkinnän käyttö on sallittua samoin kuin asianomaisten tavaramerkkien käyttö.

Ehdotetun asetuksen *10 artikla* koskee siirtymäkauden suojaa. Sen 1 kohdan mukaan jäsenvaltio, joka oli erityisliiton jäsen ennen kuin unioni liittyi Geneven asiakirjaan, voi myöntää vuoden 1958 Lissabonin sopimuksen tai kyseisen sopimuksen, sellaisena kuin se on tarkistettuna Tukholmassa 14 päivänä heinäkuuta 1967 ja muutettuna 28 päivänä syyskuuta 1979, sopimuspuolena olevalle kolmannelle maalle kansallisen suojajärjestelmän nojalla suojan, joka tulee voimaan päivänä, jona unionista tulee Geneven asiakirjan sopimuspuoli, kun kyseessä ovat erityisliitossa kyseisestä päivämäärästä lähtien rekisteröidyt maantieteelliset merkinnät, tai sinä päivänä, jona komissio ilmoittaa maantieteellisen merkinnän kansainvälisestä rekisteröinnistä kansainväliseen rekisteriin jäsenvaltiolle. Tällaisten kansallisten suojajärjestelmien voimassaolo lakkaa joko päivänä, jona tämän asetuksen mukainen suojapäätös tehdään, tai päivänä, jona kansainvälisen rekisteröinnin vaikutus päättyy.

Artiklan 2 kohdan mukaan, jos kolmannen maan nimeä ei ole rekisteröity tämän asetuksen mukaisesti, tällaisen kansallisen suojajärjestelmän vaikutuksista vastaa yksinomaan asianomainen jäsenvaltio. Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden 1 kohdan mukaisesti toteuttamilla toimenpiteillä saa olla vaikutusta ainoastaan kansallisella tasolla, eikä niillä saa olla vaikutusta unionin sisäiseen kauppaan tai kansainväliseen kauppaan.

Ehdotetun asetuksen *11 artiklan* mukaan jäsenvaltio, josta maantieteellinen merkintä on peräisin, suorittaa maksut, jotka liittyvät maantieteellistä merkintää koskevan hakemuksen jättämiseen kansainväliselle toimistolle kansainvälistä rekisteröintiä varten, sekä maksut, jotka on maksettava otteiden, todistusten ja muiden rekisterin sisältöön liittyvien tietojen toimittami-

sesta. Tämä ei rajoita jäsenvaltion sellaisen päätöksen soveltamista, jolla haetaan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettujen maksujen osalta korvausta tuottajaryhmältä tai yksittäiseltä tuottajalta, joka käyttää maantieteellistä merkintää, jolle haetaan kansainvälistä rekisteröintiä.

Ehdotetun asetuksen *12 artiklassa* säädetään erityisestä rahoitusosuudesta. Sen mukaan, jos erityisliiton tuloja hankitaan Geneven asiakirjan 24 artiklan 2 kohdan v alakohdan mukaisesti, unioni voi suorittaa erityisen rahoitusosuuden unionin vuotuisessa talousarviossa käytettävissä olevista varoista.

Ehdotetun asetuksen *13 artikla* koskee komiteamenettelyä. Sen 1 kohdassa säädetään niistä komiteoista ja tuotteista, joiden osalta komissiota avustavat asetuksessa (EU) N:o 182/2011 tarkoitetut komiteat. Artiklan 2 kohdan mukaan, kun viitataan tähän kohtaan, sovelletaan asetuksen (EU) N:o 182/2011 5 artiklaa.

Ehdotetun asetuksen *14 artiklassa* säädetään asetuksen voimaantulosta. Sen mukaan ehdotettu asetus tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Se on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

3 Toimivaltaperuste ja suhde toissijaisuusperiaatteeseen

Ehdotus neuvoston päätökseksi perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen ja erityisesti sen 207 artiklaan yhdessä sen 218 artiklan 6 kohdan a alakohtaan. Asetusehdotus perustuu Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja erityisesti sen 207 artiklaan.

Ehdotuksissa todetaan, että unionilla on yksinomainen toimivalta Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjan osalta. Ehdotuksen mukaan tämä johtuu Euroopan unionin tuomioistuimen 25. lokakuuta 2017 asiassa C-389/15, komissio v. neuvosto, annetussa tuomiossa, jossa täsmennettiin, että Lissabonin sopimuksen tarkistusluonnoksen – eli Geneven asiakirjan – ensisijaisena tarkoituksena on helpottaa ja säännellä unionin ja kolmansien maiden välistä kauppaa ja että se on omiaan vaikuttamaan suoraan ja välittömästi tähän kauppaan, joten sitä koskevat neuvottelut kuuluvat unionille SEUT 207 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yhteisen kauppapolitiikan alalla SEUT 3 artiklan 1 kohdassa annetun yksinomaisen toimivallan piiriin.

Ehdotuksissa todetaan, että Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 5 artiklan 3 kohdan mukaan toissijaisuusperiaatetta ei sovelleta EU:n yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvilla aloilla.

Valtioneuvoston käsityksen mukaan ehdotukset hyväksytään määräenemmistöllä SEUT 207 artiklan 4 kohdan perusteella.

Sopimuksen tekeminen edellyttää Euroopan parlamentin hyväksyntää SEUT 218 artiklan 6(a) kohdan mukaan.

Valtioneuvosto katsoo, että ehdotusten oikeusperustaa on pidettävä asianmukaisena. Ehdotusten tekstin sekä siinä esitettyjen perusteluiden nojalla valtioneuvosto myös katsoo, että ehdotus on toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukainen.

4 Ehdotuksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Suomessa ei ole omaa maantieteellisten merkintöjen suojajärjestelmää, vaan suoja perustuu EU:n asetuksiin. Suomalaisia maantieteellisiä merkintöjä, jotka on rekisteröity EU:n maantieteellisten merkintöjen rekisteriin, on tällä hetkellä vain yhdeksän kappaletta, joista seitsemän on maataloustuotteen tai elintarvikkeen nimitystä ja kaksi tislattujen alkoholijuomien nimitystä. Näille merkeille EU:n liittyminen Geneven asiakirjaan voisi olla positiivista, jos nämä merkit saisivat liittymisen myötä suojaa Lissabonin järjestelmässä. Tämä voisi kasvattaa kyseisten merkkien kansainvälistä tunnettuutta sekä antaa mahdollisuuden saada nopeasti korkean tason suojan määrittämättömäksi ajaksi kaikissa nykyisissä ja tulevissa Geneven asiakirjan sopimuspuolissa. EU:n liittyminen Geneven asiakirjaan voisi olla positiivista myös mahdollisille tuleville Suomesta peräisin oleville maantieteellisille merkinnöille. Koska Suomesta peräisin olevien maantieteellisten merkintöjen lukumäärä on pieni, eivät EU:n liittymisestä Geneven asiakirjaan saavutettavat taloudelliset hyödyt kuitenkaan ole merkittävät.

Asetusehdotuksessa ehdotetaan, että kansainvälistä rekisteröintiä haettaisiin vain rajatulle listalle EU:n maantieteellisiä merkintöjä. Listalle EU:n maantieteelliset merkinnät valittaisiin mm. niiden kaupallisen arvon perusteella. Näin ollen voisi kuitenkin olla, että suomalaisista maantieteellisistä merkinnöistä vain kaupallisesti merkittävä ’Suomalainen vodka/Vodka of Finland’ yltäisi listalle ja saisi siten kansainvälisen rekisteröinnin suojan.

EU:n liittyminen Geneven asiakirjaan voisi jossain määrin heikentää tavaramerkkisuojajärjestelmää, koska jatkossa Geneven asiakirjan kautta EU:ssa voisi olla suojattuna suurempi määrä eri maiden maantieteellisiä merkintöjä. Heikentävä vaikutus voisi olla suurempi, jos Geneven asiakirjan kautta suojatuiksi EU:ssa tulisi myös ei-maantieteellisiä merkintöjä.

4.2 Komission vaikutusarviointi

Ehdotuksissa todetaan, että ehdotuksia koskeviin paremman sääntelyn vaatimuksiin eivät sisälly vaikutusarviointi, täytäntöönpanosuunnitelma eikä julkinen kuuleminen.

EU:n liittymistä alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan koskeva etenemissuunnitelma julkaistiin 21. joulukuuta 2017. Sidosryhmät saivat jättää kommentteja 18. tammikuuta 2018 asti. Kommentteja saatiin kahdeksan.

Ehdotusten mukaan paremman sääntelyn suuntaviivojen mukaan vaikutustenarviointi on tehtävä vain, jos siitä on hyötyä, ja hyöty on arvioitava tapauskohtaisesti. Vaikutustenarviointia ei edellytetä, jos komission käytettävissä on vain vähän tai ei lainkaan vaihtoehtoja. Ehdotuksen mukaan näin on tässä tapauksessa, koska liittyminen Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan on tarpeen ottaen huomioon unionin yksinomainen toimivalta Geneven asiakirjan kattamissa kysymyksissä ja myös looginen seuraus Lissabonin järjestelmän tarkistusprosessille, johon EU on osallistunut.

5 Ehdotuksen kansallinen käsittely ja käsittely EU:ssa

Komissio julkisti ehdotukset 31 päivänä heinäkuuta 2018. Kansallisesti asiaa on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön sekä ulkoministeriön kanssa.

Ehdotuksia on käsitelty työ- ja elinkeinoministeriön asettaman teollisoikeudellisen työryhmän puitteissa. U-kirjeluonnos on käsitelty kirjallisessa menettelyssä valtioneuvoston EU-asioiden komitean alaisessa sisämarkkinat-valmistelujaostossa 27.9.2018—2.10.2018 sekä maatalous- ja elintarvikejaostossa 28.9.2018—2.10.2018.

Ehdotuksesta neuvoston päätökseksi neuvotteluiden käynnistämiseksi Lissabonin sopimuksen tarkistamiseksi on toimitettu E-kirje eduskunnalle 23 päivänä huhtikuuta 2015 (TEM2015-00127).

6 Ahvenanmaan itsehallinto

Ehdotukset eivät sisällä Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia asioita.

7 Valtioneuvoston kanta

Suomi ei ole Lissabonin sopimuksen jäsen eikä Suomella ole erityisiä intressejä sen suhteen, liittyykö EU Geneven asiakirjaan.

Asiaa arvioitaessa on otettava huomioon se, ettei tällä hetkellä EU:ssa ole ei-maataloustuotteiden maantieteellisiä merkintöjä koskevaa suojaa (non-agri GI-suoja). EU:n liittymistä Geneven asiakirjaan ei saa pitää indikaationa siitä, että EU:hun pitäisi perustaa non-agri GI-suoja. Non-agri GI-suojan mahdollinen perustaminen on Geneven asiakirjaan liittymisestä erillinen kysymys, jonka vaikutuksia esimerkiksi tavaramerkkijärjestelmään on huolellisesti arvioitava ennen kuin kyseisen suojan perustamista koskeva päätös tehtäisiin. Geneven asiakirjaan liittymisen yhteydessä annettavan asetuksen muotoilusta on käytävä selvästi ilmi se, miten menetellään muista maista olevien non-agri maantieteellisten merkintöjen osalta. Tavoiteltavaa olisi, etteivät tällaiset merkit saisi suojaa EU:ssa myöskään sen jälkeen, kun EU olisi liittynyt Geneven asiakirjaan.

Suomi pitää yritysten mahdollisuutta hyödyntää tavaramerkkisuojaa erittäin tärkeänä. On tärkeää pyrkiä siihen, ettei liittyminen Geneven asiakirjaan vaikuttaisi negatiivisesti tavaramerkkijärjestelmään tai sen kehittämiseen.

EU:n liittyminen Geneven asiakirjaan olisi edullista niille Euroopan unionissa suojatuille maantieteellisille merkinnöille, jotka rekisteröitäisiin kansainvälisesti Geneven asiakirjan mukaisesti. Tavoiteltavaa olisi, että sellaiset EU:n rekisterissä tällä hetkellä olevat Suomesta peräisin olevat maantieteelliset merkinnät, joiden tuottajat katsoisivat hyötyvänsä kansainvälisestä järjestelmästä, sisältyisivät siihen listaan, jonka EU toimittaa Maailman henkisen omaisuuden järjestölle EU:sta peräisin olevina maantieteellisinä merkintöinä, joille Geneven asiakirjan mukaista suojaa haettaisiin.

Ottaen huomioon EU-tuomioistuimen tuomion C-389/15 sekä ehdotuksissa todetun EU:n pyrkimyksen käyttää asianmukaisesti yksinomaista toimivaltaansa Geneven asiakirjan kattamilla aloilla Suomi voi hyväksyä EU:n liittymisen Geneven asiakirjaan. Geneven asiakirjaan liittyminen voi kasvattaa EU:sta peräisin olevien maantieteellisten merkintöjen mainetta kansainvälisesti sekä kannustaa kolmansia maita liittymään Lissabonin järjestelmään. EU:n liittyminen Geneven asiakirjaan voisi myös helpottaa kauppasopimusneuvotteluja niiden maiden kanssa, jotka ovat mukana Lissabonin järjestelmässä.

Neuvoteltaessa liittymistä koskevista päätös- ja asetusehdotuksista, olisi pyrittävä selventämään, millainen asema on jatkossa niillä valtioilla, jotka jo kuuluvat Lissabonin sopimusjärjestelmään. Samalla olisi pyrittävä arvioimaan EU:n vaikutusmahdollisuuksia Lissabonin unionissa ja turvaamaan sille riittävä mahdollisuus vaikuttaa äänestyksissä.